

lunt fieri, non qui sunt. Nam qui sunt, sint. Quod ad illos pertinet audierunt, ut divites sint in operibus bonis : « Facile tribuant, communicent. » Audierunt ipsi. Vos qui nondum estis, audite. « Qui volunt divites fieri, incidunt » in tentationem et laqueos, et desideria multa et noxia. » Non timetis? Audite quod sequitur : « Quæ mergunt homines in interitum et perditionem. » Non times? « Radix est enim omnium malorum avaritia. » Avaritia est, velle esse divitem, non jam esse divitem. Ipsa est avaritia. Mergi non times in interitum et perditionem? Non times radicem omnium malorum avaritiam? De agro tuo extirpas radicem spinarum, et non extirpas de corde tuo radicem malarum cupiditatum? Purgas agrum tuum, unde fructum capiat venter tuus; et non purgas cor tuum, ubi habitat Deus tuus? « Radix est enim omnium malorum » avaritia, quam quidam sequentes, a fide pererraverunt, » et inseruerunt se doloribus multis. »

VII. Audistis quid faciatis, audistis quid timeatis, audistis unde ematur regnum cœlorum, audistis unde impediatur regnum cœlorum. Omnes in verbo Dei concordate. Et divitem et pauperem Deus fecit. Scriptura loquitur : « Dives et pauper occurrerunt sibi, fecit autem » ambos Dominus¹. Dives et pauper occurrerunt sibi. » In qua via nisi in ista vita? Natus est dives, natus est pauper. Occurristis vobis pariter ambulantes viam. Tu noli premere, tu noli fraudare. Iste eget, ille habet. « Fecit » autem ambos Dominus. » Per eum qui habet, juvat egentem : per eum qui non habet, probat habentem. Audivimus, diximus : timeamus, caveamus, oremus, perveniamus.

¹ Prov. xxii, 2.

SERMO LXXXVI¹.

De verbis Evangelii Matth. XIX : *Vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, etc.*

I. EVANGELIUM nos admonuit lectione præsentī, de thesauro cœlesti loqui Charitati Vestræ. Neque enim, sicut infideles avari putant, Deus noster perdere nos voluit res nostras : si bene intelligatur, et pie credatur, et devote accipiatur quod præceptum est nobis, non nobis præcepit ut perderemus, sed locum ostendit ubi poneremus. Nemo enim potest nisi cogitare de thesauro suo, et quodam cordis itinere divitias suas sequi. Si ergo in terra obruuntur, ima petit cor : si autem in cœlo reservantur, sursum erit cor. Si ergo volunt facere Christiani quod norunt se etiam profiteri : (neque enim hoc omnes qui audiunt noverunt; atque utinam non frustra noverint, qui noverunt :) qui ergo vult cor sursum habere, ibi, ibi ponat quod amat; et in terra positus carne, cum Christo habitet corde : et sicut Ecclesiam præcessit caput ejus, sic Christianum præcedat cor ejus. Quomodo membra itura sunt quo præcessit caput Christus, sic iterum resurgens iturus est quo nunc præcesserit cor hominis. Eamus ergo hinc, ex qua parte possumus : sequetur totum nostrum quo præcesserit aliquid nostrum. Domus terrena ruinosa est : domus cœlestis æterna est. Quo venire disponimus, ante migremus.

II. Audivimus divitem quemdam a bono magistro quæ-

¹ Alias de Diversis 43.

rentem consilium adipiscendæ vitæ æternæ. Magnum erat quod amabat, et vile erat quod contemnere nolebat. Itaque perverso corde audiens quem jam dixerat Magistrum bonum, majore amore vilitatis, possessionem perdidit charitatis. Nisi vitam æternam consequi vellet, consilium de habenda vita æterna non requiret. Quid ergo est, fratres, ut verba ejus quem Magistrum bonum ipse dixerat, de fideli doctrina sibi deprompta respueret? Magister ille bonus est antequam doceat, cum docuerit malus? Antequam doceret, dictus est bonus. Non audivit quod voluit, sed audivit quod debuit: desiderans venerat, sed tristis abscessit. Quid si ei diceretur: Perde quod habes? quando tristis abscessit, quia dictum est, Bene serva quod habes, « Vade, inquit, vende omnia quæ habes, et da pauperibus¹. » Forte times ne perdas? Vide quid sequitur: « Et habebis thesaurum in cælo. » Custodem tibi thesaurorum tuorum forte servulum aliquem posuisses: custos auri tui erit Deus tuus. Qui dedit in terra, ipse servat in cælo. Fortassis non dubitasset ille Christo commendare quod habebat, et ideo contristatus est, quia dictum est ei: « Da pauperibus: » tanquam in corde suo dicens: Si diceres, Da mihi, ego tibi in cælo servabo; non dubitarem dare Domino meo, magistro bono: nunc autem dixisti: « Da pauperibus. »

III. Nemo timeat erogare pauperibus, nemo putet eum accipere cujus manum videt. Ille accipit qui jussit ut dares. Neque hoc ex nostro corde aut humana conjectura dicimus: ipsum audi et te monentem, et tibi securitatem scribentem. « Esurivi, inquit, et dedisti mihi manducare. » Et cum enumeratis officiis eorum respondissent: « Quando te vidimus esurientem? » Ille respondit: « Cum uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis². » Mendicat pau-

¹ Matth. xix, 21. — ² Id. xxv, 35, 36.

per, sed accipit dives: das ei qui consumat, accipit ille qui reddat. Neque hoc redditurus quod accipit: fœnerari se voluit, plus promittit quam dederis. Exere nunc avaritiam tuam, te puta fœneratorem. Certe si esses, objurgareris ab Ecclesia, confutareris verbo Dei, execrarentur te omnes fratres tui, tanquam crudelem fœneratorem, de lacrymis alienis acquirere cupientem. Esto fœnerator, nemo te prohibet. Pauperi vis dare, qui quando reddiderit planget: da idoneo, qui etiam hortatur, ut recipias quod promittit.

IV. Da Deo, et conveni Deum. Imo da Deo, ut et recipias conveneris. Certe in terra quærebas debitorem tuum: quærebat et ille, sed ubi se absconderet a facie tua. Adieras judicem et dixeras: Jube illum debitorem meum conveniri. Ille audito hoc, discedit, et nec salutare te quærit: cui forte egenti salutem commodando præstiteras. Habes ergo cui eroges. Da Christo; ipse te convenit ultro, ut recipias, et mirantem quia aliquid a te accepit. Nam illis ad dexteram positus ultro ipse dicit: « Venite, » benedicti Patris mei. » Quo, Venite? « Percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. » Pro qua re? « Esurivi, et dedisti mihi manducare: sitivi, et dedisti mihi potum: nudus eram, et vestistis me: hospes, et adduxistis: æger et in carcere, et visitastis. » Et illi: « Domine, quando te vidimus? » Quid est hoc? Convenit debitor, et creditores excusant. Non vult eos fidelis debitor falli. Recipere dubitatis? Accepi, et ignoratis? Et respondet quemadmodum accepit: « Cum uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis¹. » Non accepi per me: accepi per meos. Quod illis datum est, ad me pervenit: securi estote, non perdidistis. Minus idoneos at-

¹ Matth. xxv, 34-40.

tendebatis in terra. Idoneum habetis in cœlo. Ego, inquit, accepi, ego reddam.

V. Et quid accepi? quid reddo? « Esurivi, inquit, et » dedisti mihi manducare, et cætera. » Terram accepi, cœlum dabo : temporalia accepi, æterna restituum : panem accepi, vitam dabo. Imo etiam hoc dicamus : Panem accepi, panem dabo : potum accepi, potum dabo : hospitium accepi, domum dabo : æger visitatus sum, salutem dabo : in carcere visus sum, libertatem dabo. Panis quem dedisti pauperibus meis, consumptus est : panis quem ego dabo, et reficit, et non deficit. Det ergo nobis panem, panis ille qui de cœlo descendit. Cum panem dabit, se ipsum dabit. Quid enim volebas, quando foenerabas? Nummos dare, et nummos accipere : sed pauciores dare, plures accipere. Ego tibi, inquit Deus, omnia quæ dedisti, in melius commutabo. Si enim dares libram argenti et reciperes libram auri, quanto caperetur gaudium? Inspice, et interroga avaritiam : Libram argenti dedi, libram auri recipio. Quid simile argentum et aurum? Magis ergo, quid simile terra et cœlum? Et aurum et argentum hic eras relicturus : tu autem hic non perpetuo mansurus. Et aliud dabo, et plus dabo, et melius dabo, et æternum dabo. Sic ergo compescatur avaritia nostra, fratres, ut alia quæ sancta est, inflammetur. Omnino quæ vos prohibet ne bene faciatis, male vos alloquitur : dominæ malæ servire vultis, non agnoscentes Dominum bonum. Et aliquando duæ dominæ occupant cor, et servum malum dignum servire talibus, in diversa discindunt.

VI. Aliquando possident hominem duæ dominæ contrariæ, avaritia et luxuria. Avaritia dicit : Serva ; luxuria dicit : Eroga. Sub duabus dominis diversa jubentibus, diversa exigentibus, quid facturus es? Habent allocutiones suas ambæ. Et quando cœperis nolle obtemperare, et in

libertatem tuam ire; quia jubere non possunt, blandiuntur. Et plus sunt cavenda earum blandimenta, quam jussa. Quid dicit avaritia? Serva tibi, serva filiis tuis. Si egebis, nemo tibi dabit. Noli ad tempus vivere : consule tibi in futurum. Contra luxuria : Vive cum vivis, fac bene cum anima tua. Moriturus es, et quando nescis : cui relicturus es, an sit possessurus ignoras. Tu demis et subtrahis gutturi tuo : ille forte cum mortuus fueris, calicem super te non ponet ; aut si forte calicem ponet, ipse inebriabitur, ad te nulla stilla descendet. Fac ergo bene cum anima tua, quando potes, cum potes. Aliud jubebat avaritia : Serva tibi, consule tibi in posterum. Aliud luxuria : Eroga, fac cum anima tua bene.

VII. Tædeat te, o liber in libertatem vocate, tædeat te talium dominarum servitus. Agnosce Redemptorem tuum, Manumissorem tuum. Illi servi : faciliora jubet, contraria non jubet. Amplius audeo dicere : Contraria jubebant avaritia et luxuria, ita ut ambabus obtemperare non posses : et dicebat una : Serva tibi, et consule in posterum ; dicebat alia : Eroga, fac bene cum anima tua. Procedat Dominus tuus eadem dicturus, et contraria non dicturus Redemptor tuus. Si nolueris, domui ejus non est necessarius qui servit invitus. Attende Redemptorem tuum, attende pretium tuum. Venit ut redimat, sanguinem fudit. Charum te habuit, quem tam charo emerat. Agnoscis qui emerit, attende unde redimat. Taceo de cæteris superbe in te dominantibus vitiis : innumerabilibus enim malis dominis serviebas. Has duas dico jubentes contraria, in diversa rapientes, avaritiam et luxuriam. Eripe te ab his, veni ad Deum tuum. Si servus eras iniquitatis, esto servus justitiæ. Verba quæ tibi dicebant, et contraria jubebant, ipsa audis a Domino tuo, et non contraria jubet. Verba earum non tollit : sed potestatem tollit. Quid tibi dicebat

avaritia? Serva tibi, consule in posterum. Verbum non mutatur, homo mutatur. Jam, si placet, compara consulentes. Illa avaritia est, ista justitia.

VIII. Ipsa contraria discute. Serva tibi, inquit avaritia. Pone te velle obtemperare: interroga ubi serves. Illa tibi monstratura est munitum locum, muratum cubiculum, arcam ferream. Omnia muni: forte domesticus fur etiam interiora perrumpet: et cum pecuniæ tuæ consulis, vitæ tuæ timebis. Forte dum multum servas, qui vult eripere, cogitat et occidere. Postremo adversus fures licet quocumque munimine thesaurum tuum et vestem tuam communnias; communi ea adversus rubiginem et tineam. Quid facturus es? Non est foris hostis auferens, sed est intus absumens.

IX. Non ergo bonum consilium dedit avaritia. Ecce jussit ut serves, et non invenit dare locum ubi serves. Dicat etiam consequentia: Consule in posterum. In quantum posterum? In dies paucos et incertos. Dicit: Consule in posterum, homini fortassis victuro nec in crastinum. Sed ecce vivat quantum putat avaritia, non quantum ostendit, non quantum docet, non quantum fudit; sed quantum putat vixerit, senuerit, finierit; adhuc senex incurvus, baculo innixus, lucrum quærit, et audit avaritiam dicentem: Consule in posterum. In quod posterum? Jam expirans¹ loquitur. Propter filios tuos, inquit. Utinam vel illos senes non avaros haberemus, qui filios non habent. Etiam ipsis, etiam talibus, etiam iniquitatem suam nulla pietatis imagine excusantibus non cessat dicere: Consule in posterum. Sed forte ipsi cito erubescunt: illos videamus qui filios habent, utrum certi sint filios suos possessuros esse quæ reliquerint. Intendant cum vivunt, filios aliorum, alios alienis improbitatibus quod habuerant amittentes,

¹ Forte expiranti.

alios propria nequitia quod possederant consumentes: et remanent inopes filii divitum. Parcite nasci servi avaritiæ. Sed possidebunt hoc, inquit, filii mei. Incertum est: non dico: Falsum est; sed quod feceris, incertum est. Postremo, fac certum: quid eis vis relinquere? Quod acquisisti tibi. Certe quod acquisisti relictum non erat, et habes. Si tu habere potuisti quod tibi relictum non est, poterunt ergo habere et illi quod tu non reliqueris.

X. Refutata sunt consilia avaritiæ: sed Dominus eadem dicat, justitia jam loquatur: ipsa erunt verba, non ipsa sententia. Serva tibi, ait Dominus tuus, consule in posterum. Et hunc interroga: Ubi servabo? « Habebis thesaurum in coelo, ubi fur non accedet, neque tinea corrumpet. » In quantum posterum servabis? « Venite, » benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi¹. » Hoc regnum quantum dierum est, ostendit finis ipse sententiæ. Cum de sinistris diceret: « Sic ibunt illi in ambustionem æternam; » ait de dexteris: « Justi autem in vitam æternam. » Hoc est consulere in posterum. Posterum, quod posteriora non habeat. Dies illi sine fine, dicti sunt dies, et dictus est dies. Ait enim quidam: « Ut habitem in domo Domini in longitudinem dierum², » cum de illis diebus diceret. Et dies dictus est: « Ego hodie genui te³. » Et illi dies unus dies: quia jam nec tempus: dies ille nec ab hesterno præceditur, nec crastino excluditur. Ergo in ipsum posterum consulamus: et non diversa sunt verba, quæ tibi dicebat avaritia; et eversa est avaritia.

XI. Restat ut dicas: Et quid ago de filiis meis? Audi et inde consilium Domini tui. Si tibi dicat Dominus tuus: Melius ego cogito qui creavi, quam tu qui generasti: forte

¹ Matth. xxv, 24. — ² Psal. xxvii, 6. — ³ Id. ii, 7.

quod dicas non habebis¹. Sed divitem illum aspecturus es qui tristis abscessit, et in Evangelio reprehensus est; et dices tibi forte: Ille dives ideo male fecit non vendere omnia, et dare pauperibus, quia filios non habebat: ego autem habeo filios; habeo quibus servem. Et in hac infirmitate consistit tibi Dominus tuus. Audeam dicere per ejus misericordiam: audeam dicere aliquid, non de mea presumptione, sed de ipsius miseratione. Serva et filiis tuis; sed audi me. Si, ut sunt humana, de filiis quisque suis aliquem amiserit: intendite, fratres, intendite, quia avaritia excusationem non habet, neque hic, neque in futuro sæculo. Ecce et humana sunt: non enim optamus, sed exempla conspiciamus. Amissus est aliquis Christianus, Christianum filium amisisti: non ergo amisisti, sed præmisisti. Neque enim ille decessit, sed præcessit. Interroga fidem tuam: certe et tu illo iturus es, quo ille antecessit. Rem brevem dico, cui puto quod nemo respondeat. Vivit filius tuus? Interroga fidem tuam. Si ergo vivit, quare invaditur par ejus a fratribus ejus? Sed dices: Numquid rediturus est, et possessurus? Mittatur ergo illi quo præcessit ille: ad rem suam venire non potest, res ejus ad eum ire potest. Vide cum quo sit. Si in palatio militaret filius tuus, et amicus imperatoris fieret, et diceret tibi: Vende ibi partem meam, et mitte mihi: numquid invenires quid responderes? Modo cum Imperatore omnium imperatorum, et cum Rege omnium regum, et cum Domino omnium dominorum est filius tuus: mitte illi. Non dico: Necessarium habet ipse: Dominus ipsius, apud quem est filius tuus, eget in terra. Hic vult accipere quod dat in cælo. Quod facere nonnulli avari solent, fac trajectitium: da in peregrinos, quod recipias in patria tua.

¹ Vide supra Serm. ix, p. 20, 21.

XII. Postremo jam de te nihil, de filio tuo loquor. Dubitas dare tuum, dubitas et reddere alienum: certe convinceris, quia non filiis tuis servabas. Ecce non das filiis tuis, quia tolles filiis tuis. Huic certe tolles. Quare indignus est accipere, quia cum digniore vivit? Merito si ille cum quo vivit nollet accipere, jam domui tuæ, sed domui divinæ dives. Absit ergo ut tibi dicam: Da quod habes; sed dico tibi: Redde quod debes. Sed habebunt illud, ais, fratres illius. O mala doctrina, docens filios tuos mortem optare fratribus suis. Si de re fratris sui mortui ditiores erunt, vide quemadmodum se attendant in domo tua. Quid ergo facies? Patrimonium dividis, et parricidia doces?

XIII. Sed nolo dicere de uno amisso, ne casus humanos videar minari. Melius quodam modo prosperiusque loquamur. Non dico, unum minus habebis, computa quia unum plus habes. Fac locum Christo cum filiis tuis, accedat familiæ tuæ Dominus tuus, accedat ad prolem Creator tuus, accedat ad numerum filiorum tuorum frater tuus. Cum enim tantum intersit, et frater esse dignatus est. Et cum sit patri unicus, voluit habere cohæredes. Ecce ille quam largiter! tu quare tam steriliter? Duos filios habes, tertium illum computa: tres habes, quartus numeretur: quintum habes, sextus dicatur: decem habes, undecimus sit. Nolo amplius dicere: unius filii tui serva locum Domino tuo. Quod enim dabis Domino tuo, et tibi proderit et filiis tuis: quod autem male servas filiis tuis, et tibi oberit et filiis. Dabis autem portionem unam, quam unius filii deputasti. Deputa te unum amplius genuisse.

XIV. Quid magnum, fratres mei? Consilium do, numquid guttur ligo? Sicut ait Apostolus: « Hæc ad utilitatem » vestram dico, non ut laqueum vobis injiciam¹. » Puto,

¹ I Cor. ii, 35.

fratres, quia parva et facilis cogitatio est, putare patrem filiorum habere unum filium amplius, et comparare talia prædia quæ possideas in æternum, et ipse et filii tui. Quid dicat avaritia, non habet. Clamastis ad verba ista. Loquimini contra illam, non vos vincat, non plus valeat in cordibus vestris, quam Redemptor vester. Non plus valeat in corde vestro, quam ille qui monet ut sursum corda habeamus. Jam ergo istam dimittamus.

XV. Luxuria quid dicit? Quid? « Fac cum anima tua » bene. » Ecce dicit et Dominus: « Fac cum anima tua » bene. » Quod tibi dicebat luxuria, hoc tibi dicit iustitia. Sed vide et hic quomodo dicatur. Si cum anima tua vis facere bene, attende illum divitem, qui ex consilio luxuriæ et avaritiæ volebat cum anima sua bene facere. Successit ei regio, et non habebat ubi reconderet fructus suos, et ait: « Quid faciam? non habeo quo colligam. » Inveni quid faciam: destruam apothecas veteres, et » novas ædificabo, et replebo eas, et dicam animæ meæ: » Habes multa bona, jucundare¹. » Audi consilium contra luxuria: « Stulte, anima tua hac nocte auferetur abs » te: quæ præparasti, cujus erunt? » Et quo itura est anima ista, quæ auferetur ab illo? Hac nocte auferetur, et nescit quo itura est.

XVI. Vide alium divitem luxuriosum, superbum. Epulabatur quotidie splendide, et induebatur purpura et bysso: et pauper ulcerosus jacebat ad januam, micas de mensa divitis frustra concupiscebat: canes ulceribus pascebat, et a divite non pascebatur². Uterque mortuus est: unus eorum sepultus est; de altero quid dictum est? « Ab » latus est ab Angelis in sinum Abrahamæ. » Videt dives pauperem, imo jam pauper divitem: desiderat de digito stillam aquæ in linguam suam, ab illo qui desideravit

¹ Luc. XII, 19-19. — ² Ibid. 19.

micam de mensa ejus. Certe vices mutatæ sunt. Frustra hoc dicit dives mortuus: non frustra hoc audiamus qui vivimus. Nam et ille voluit ad superos revocari, et non est permissus: voluit aliquem mortuorum mitti ad fratres suos, nec hoc illi concessum est. Sed quid ei dictum est? « Habent ibi Moysen et Prophetas. Et ille, Non audient, » nisi aliquis a mortuis ierit. Ait illi Abraham: Si Moysen » et Prophetas non audiunt, nec si quis a mortuis ierit, » credent. »

XVII. De faciendis ergo elemosynis, et comparanda animæ requie in posterum, ut faciamus bene cum anima nostra, quod perverse dixit luxuria, dixit et Moyses, dixerunt et Prophetæ. Audiamus cum vivimus. Quia ibi frustra concupiscit audire, qui contempsit ista cum audiret. An expectamus ut aliquis et a mortuis resurgat, et dicat nobis, ut faciamus cum anima nostra bene? Jam et hoc factum est: non resurrexit pater tuus, sed resurrexit Dominus tuus. Ipsum audi, accipe bonum consilium. Noli parcere thesauris tuis, eroga quantum potes. Luxuriæ vox erat: Domini vox facta est. Eroga quantum potes, fac bene cum anima tua, ne auferatur hac nocte anima tua. Habetis in nomine Christi, quantum arbitror, Sermonem de faciendis elemosynis. Vox ista vestra laudantium, tunc accepta est Domino, si videat et manus operantium.